

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Allmänna byrån, Rk1

Beslutande
Viceantråd
Harry Jansson

Föredragande
Förvaltningschef
John Eriksson

Justerat
Omedelbart

.....

Nr 16

Utlåtande om utkastet till utredningsrapport P2020-01
Coronapandemins första skede i Finland år 2020.
ÅLR 2021/3494
52 Rk1

Landskapsregeringen beslöt sända utlåtande till olycksutredningscentralen enligt Bilaga.

Hänvisning
P2020-01

Olycksutredningscentralen

Kontaktperson
John Eriksson

lausunnot.otkes@om.fi

Ärende

Utlåtande om utkastet till utredningsrapporten P2020-01 Coronapandemins första skede i Finland år 2020

Ålands landskapsregering har 4.5.2021beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande gällande Olycksutredningscentralens utkast till utredningsrapporten "P2020-1 Coronapandemins första skede i Finland år 2020". Utlåtandet ska vara inlämnat senast 2.6.2021.

Landskapsregeringen har aktivt varit med vid utredningar och vid upprättandet av rapporten. I och med Ålands särförhållanden och då regleringen och behörighetsfördelningen mellan riket och Åland är unik i Finland samt då dessa aspekter vållat problem under covid-19-pandemin, anser landskapsregeringen att frågor rörande Åland och Ålands särställning bör beskrivas och samlas under en egen rubrik i rapporten. I nuläget nämns Åland på många ställen i rapporten utan att en sammanhållen bild ges. För att kunna förbättra processerna vid eventuella kommande undantagsförhållanden och pandemier samt få relevant information för revideringen av självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) och revideringen av beredskapslagstiftningen i Finland är det väsentligt att uppkomna problemställningar rörande Åland lyfts på ett tydligt sätt.

Den oklara fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan Åland och riket har i kombination med den snabba beslutsgången lett till svårhanterliga situationer. Frågeställningen handlar främst om omfattningen av rikets lagstiftningsbehörighet i fråga om smittsamma sjukdomar hos människor enligt 27 § punkt 29 självstyrelselagen för Åland och omfattningen av rikets lagstiftningsbehörighet inför undantagsförhållanden enligt 27 § punkt 34 självstyrelselagen för Åland. Behörighetsfördelningen under undantagsförhållanden är de facto oreglerad och oklar i självstyrelselagen för Åland. Denna problemställning har blivit som tydligast när rikslagstiftning som avviker från åländsk lagstiftning använts för att vidta åtgärder under undantagsförhållanden eller som grund för smittskyddsåtgärder. Därtill har det inte fungerat då riket lagstiftat inom ramen för t.ex. smittskyddet eller beredskap utgående från hur de offentliga strukturerna ser ut i Finland utan att beakta att det offentliga Åland har andra strukturer och huvudmän för vissa uppgifter.

Landskapsregeringen önskar att det i rapporten tydligare framgår att riksmyndigheterna inte förmått att leva upp till bestämmelserna i 33 § självstyrelselagen för Åland då myndigheterna i många fall inte inhämtat eller med väldigt kort varsel inhämtat utlåtanden från landskapsregeringen innan beslut fattats. Ofta tillhandahölls, speciellt i början av pandemin, information om vad som var på gång via presskonferenser som hölls av statsledningen varefter skriftligt material på svenska kom långt senare. Även om detta succesivt förbättrats förekommer liknande situationer ännu. Landskapsregeringen är medveten om den snabba beslutsgången särskilt i början av pandemin och har därför i samband med revisionen av självstyrelselagen försökt införa mekanismer så som möjlighet till temporär lagstiftning med efterhandskontroll och krav på särskilt samråd under exceptionella förhållanden som framöver skulle skapa smidigare lösningar och tydligare förvaltningsprocesser mellan riket och Åland.

Ifråga om språket i skriftväxlingen kan noteras att riksmyndigheterna inte i vissa fall har klarat av att i enlighet med 38 § självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) använda svenska som skriftväxlingsspråk i kontakterna med självstyrelsemyndigheterna då förslag, skrivelser och andra handlingar har tillställts landskapsregeringen. Landskapsregeringen har under pandemin tvingats lämna utlåtanden utgående från endast partiellt översatta handlingar och ibland har inte heller begäran om utlåtande eller lagförslag, enligt 28 § 2 mom. självstyrelselagen, skickats eller kommit på svenska när riksdagsutskott begärt utlåtanden.

I utkastet till rapport omnämns endast att lagtolkningsproblemen och bristfällig samordning mellan finska staten och Ålands landskapsregering ledde till kritik mot statsledningen och myndigheter i den åländska pressen, men landskapsregeringen betonar att den kritiken även, likt ovan lyfts fram, framförts av landskapsregeringen till riksmyndigheterna. Vid totalt 22 tillfällen under Covid-19-pandemin från mars 2020 till dags dato har landskapsregeringen utgående från riksmyndigheternas skyldigheter enligt 28 § 2 mom., 33 § och 38 § självstyrelselagen för Åland påpekat bristfälliga översättningar och/eller avsaknad av begäran om utlåtande från riksmyndigheternas sida vad gäller beslut och lagförslag.

Vicelantråd

Harry Jansson

Förvaltningschef

John Eriksson
